

Numărul 49 Oradea-mare 3/16 decembrie 1900 Anul XXXVI

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Și mai avar.

(Urmare.)

Atât dar își permisesse Dăianu, după ce-i făcuse cunoștința, să aplece unde șade și ca întâmplător să o întâlnească din când în când dimineața când știe că se duce în piața Amzei să târguiască cele de trebuință.

O salută foarte respectuos, cu o vedită stângăcie, și trecea fără să se mai uite în urmă. Se mulțămia că ea îi răspundea într'un chip ce lui i se părea prietenos și de bine prevestitor.

În realitate, dsoara Adina Condurachi nu avusese cum a-l prețui în mai bine decât pe ceilalți din casa verișoarei sale.

Hrănindu-se cu iluzii, de altfel foarte cu puțință de împlinit, Teodor Dăianu, de îndată ce nu mai puse piciorul în casa dnei Sari-eanu, căută să poată întâlni mai des pe Adina.

Să se mute cu locuința în apropierea casei iubitei lui, era cel mai potrivit mijloc.

Nu mică-i fu bucuria când vedu anunțul „de închiriat“, la poarta casei sale și pe două ferestre ale unei mici locuințe din preajmă.

În aceeași curte cu dânsa!

Dar aceasta era o mulțămire de neașteptat! Întră numai decât, ba încă foarte emoționat.

Di Daniel Condurachi se ivi, c'un fes roșu pe cap și începă vorba cu tinerul, în timp ce Adina privia, de după perdele, cu curiositate și cu mirare.

Vedă pe tată-seu că intră cu Dăianu în odaia ce fusese bucătărie odată, locuită de un cismar-rac și părăsită de acesta de vr'o săptămână abia.

Cu toată înfățișarea cam veche de pe-afară, odaia cu tinda ei, erau binisor îngrijite pe din lăuntru, mulțămită Adinei care le curățise după mutarea cismarului. Să fi fost mai puțin curate și tot le-ar fi luat; dar precum i se înfățișau, îi părură cel mai frumos apartament din lume.

Cismarul le ținuse cu patru sute de lei pe an, după spusa bețranului...

— Tot atâta îți cer și dtale, tinere, îi zise Condurachi.

— Are înse cine să-mi aducă apă, să-mi măture, să-mi facă foc...

— Este, este... Dar atunci să plătim sluga ce am, pe din două...

— Me rog, domnule Condurachi, ve dați cincă sute de lei pe an cu serviciu cu tot. Ve convine?

— Haide fie cincă sute cincă-zeci și poftim de te mută azi, mâne...

Surori...

— Bine, primesc, ... tinere ... Numai să știi un lucru: am fată mare în casă ... Purtare bună, că de nu, de nu, ne închinăm cu plecăciune ...

— Nicîi vorbă, nicîi vorbă ...

Dăianu plecă fără să fi fost poftit în casa bătrânului, fără să fi putut zări pe Adina.

Nu eră nimic: eră să aibă timp destul de-acîi înaintea s'o vadă în toate zilele, să se împrietească cu bătrânul și să petreacă serile adese ori cu tatăl și cu fiica.

Se mutase acum de vr'o doue săptămâni.

Îl mirase nespuse de mult faptul că nu vedea serile lumină de fel, dar apoi, zi cu zi intră în tăinele existenței acestei familii. Bătrâna, unica servitoare, de la întieul bacșiș, deslegase sacul și avusesse ce spune tinerului.

Asemenea traiu în afară de cale economică nu-l descuragia; scumpetea la prieteșug a bătrânului de asemenea nu-l îngrijă.

Cu toate acestea ardea de dor să înceapă a se mai apropia.

Tocmirea o făcuse să plătească lunar chiria casei.

Fiind că Dăianu făcea și acte de notariat, întemplantu se să ia câteva sute de lei de-odată, se gândi să se ducă la bătrân și să-i numere pe jumătate an chiria.

Când să între, Adina voiă să iasă din casă.

— Bună ziua, dșoară ... Pot să vîd pe dl Condurachi? ... Am o afacere cu dsa.

— Pofțiți, domnule.

Și repede intră să vestească pe bătrân, apoi invită pe Dăianu, și ea se retrase.

Odaia bătrânului eră curată, e'un pat, un scaun, o masă și ... o casă pentru bani.

— Afaceri cu mine, tinere? întrebă Condurachi ... Ia șezi. La mine nu e lux. Pofțim scaunul, e'u voiu sta pe pat. De ce e vorba?

— Fiind că am ceva parale, m'am gândit ...

— Să mi le dai cu dobândă?

— Nu, să ve plătesc chiria înainte pe jumătate de an?

— A! foarte bun gând. Asta dovedește că ai rînduială în viață ...

— Cea mai deplină rînduială ... și un spirit de economie pe de-asupra ...

— De laudă. Ia să-ți fac chitanța.

— Pofțim.

După ce primi banii și după ce cercetă fiecare hârtie de doue-zeci de lei, semnă chitanța pe timbrul ce-i dăduse Dăianu și i-o înmână.

— Mai ai mult până să termini cu învățătura, tinere?

— Mai am vr'o trei luni și iați licența apoi o să fac avocatură ...

— Așă? bine. Ai părinți?

— Nu; sînt orfan. Până voiu mișcă bine înse eu daraverile, o să stau la dvoastre ...

— Cât ți-o cere inima, tinere.

— Dvoastre aveți multă experiență, domnule Condurachi. Ve cer permisiunea să vii să ve consult mai adese ori ...

— De! e'u cu avocatura ...

— Sînt afaceri în care un om de bun simț și cu experiență, poate s'o vadă mai bine decît un tiner cu carte dar încă neesperient ... Dacă nu ve su-

pără cutezara mea, pot să sper în concursul dvoastre ... Ve rog, nu me refușați ...

Condurachi, măgulit oare-cum, zîmbi. Îi plăcea prețul ce punea tinerul pe priceperea lui.

— Voiu fi la îndemâna dtale, tinere; ziua înse, căci seara nu aprind lumină: sufăr de ochi ...

— Ve mulțumesc. Scara nicîi e'u nu lucrez. Nu sufer de ochi, dar ca să fac economie, nu aprind nicîi e'u lumină.

— Ce spui? Ești econom până într'atîta?

— Economia e sufletul meu. Me îmbrac așă ca să pot însuflă încredere în afaceri; dar port un rînd de haine cu grijă și cu milă, până ce se învecheșce de tot. Atunci îl vînd la telali, după cum desfac ghețe, pălărie, palton, pardesiu, bâte. Nu petrec, nu asvăr banul pe nimic netrebuincios, și pe ce am nevoie, numai când e timpul și atunci cu măsură ...

— Bravo! Trebuie să fi avînd dar bune economii, zise bătrânul cu o expresiune vedită de admirare.

— Îndestul de bunicele pentru câștigul meu mic, ca student ...

— O s'ajungi departe. Economia, tinere, e mama bogăției, e sănătatea casei. O să putem fi prieteni ...

Dăianu, după ce esamină cu de-amîenuntul chitanța, o strînse cu îngrijire, o puse în portofel și se ridică, salutînd adînc pe bătrân.

Când se întoarse Adina din tîrg, Condurachi îi vorbi de tinerul chiriaș cu multă căldură.

În seara aceea, Dăianu avu grija să ferece bine fereastra pe dinlăuntru ca să nu se vadă de-afară nicîi un firicel de lumină.

Lucră cu multă tragere de inimă, de oare-ce pusese la cale intrarea în casa bătrânului.

În aceeaș seară Adina avu pentru întieia-oraă gândul oprit asupra unui bărbat și, în chip instinctiv, bănuiala că plăcuse lui Dăianu. Poate că pentru dînsa se mutase el în atît de mare apropiere ...

Așă, din una în alta, începū să adune cu încetul întîlnirile cu el, la Amelia, și să-și lămurească nu pe partea indiferenței privirile ce-i ațintia, chipul în care i se adresă; după aceea, întîlnirile când se ducea dînsa în piață, care-i păreau acum ca potrivite cu tot dinadinsul, pentru ca s'o vadă ... o! ... de sigur că-i plăcuse, de sigur că se mutase în curtea lor numai pentru a se strînge legătura de prietenie între el și ... dînsa ...

— Dar e'u? își puse în cele de pe urmă întrebarea ...

Atunci, din caldă înfiorare în care inchipuirea aprinsă îi pusese ființa întreagă, par' că se deșteptă de-odată. Se făcu rece în giuru-i și adierea noiei senzațiuni par' că trecū peste inima ei de-i înmuia bătăile ... Frigul acesta o făcu să se ridice și să înceapă a umblă prin odaie, prin al căreia geam dinspre mica grădină, se uita de câteva minute câteva raze de lună plină.

Lumina aceasta neașteptată o făcu să tresară: — ce am e'u oare?

Apoi, după o clipă, doue: În adevăr, domnul Dăianu mi se pare foarte cum se cade ...

În acel moment ușa i se deschise și capul cu fes, al tatălui ei, se ivi în întunecul salei ...

— Ce? nu te-ai culcat? Mi s'a părut că umblă nu știi cine prin tindă ...

— Nu, tată, eu me plimbam ... fiind că nu mi-e somn. Nu vezi ce lumină plăcută?...

— Cea mai plăcută ... fiind că e gratis ... Hei, dacă pentru noapte s'ar putea înmagazina lumina lunii și pentru zi căldura soarelui, câtă economie ar fi de gaz și de lemne ...

Și bătrânul se retrase ...

Adina remase cu privirea ațintită la ușă, iar pentru întâia-ori acum simți ca o pornire de ciudă pe prea marea avariție a tatălui ei ...

— Ce va zice Dăianu când va afla? Îmbrăcămintea mea nu-î va părea oare prea sărăcăcioasă?

Apoi îi veniră în minte cele spuse de tată-seu cu privire la spiritul de economie al tinerului:

— Să fie oare ca și tata?

Și un oftat îi ridică peptul ...

În noaptea aceea adormi foarte târziu.

III

Eră în iunie.

Adina făcea pregătiri mai deosebite pentru masă. La banii ce-î dăduse tată-seu, pusese și ceva din micile ei economii, ca să fie cina mai cu față.

Doar eră să mânânce la ei, pentru întâia-ori, Dăianu, și minunea eră că amicul Dăianu devenise în ajun licențiat în drept.

Se stabilise, în adevăr, în aceste trei luni o mare prietenie între Dăianu și Condurachi și o destul de vedită iubire a Adinei pentru Dăianu.

Eră foarte tainică încă, fără cuvinte care înflăcărează repede, dar dulce, din ochi și din furișe stringeri de mână.

Și asemenea stare de lucruri o hotărise atât de degrabă, mai ales față cu bătrânul, meșteșugoașa babă din serviciul casei. Lasă că Dăianu o dăruia mereu cu bani, ceea ce eră pentru biata babă o neașteptată și bine-venită daraveră, dar apoi și alte simțiri o pusese pe hârnicie: șciea că Condurachi e putred de bani și ideia că eră să încapă pe mâna tinerului, eră pentru dânsa ca o răsbunare; îi plăcea apoi dragostea ce se pornise între băiat și Adina de la care veduse bunătăți destule, în marginea mijloacelor cu puțință.

Așa, în timp ce spunea bătrânului în chip de taină fel de fel de apucături ale tinerului, din care se vedea marea lui avariție, — Adinei îi destăinuia adevărul: Dăianu eră bun la suflet, econom dar nu avar, și se arată așa numai ca să câștige încrederea lui Condurachi și aceasta, fiind că o îndrăgise pe Adina, fiind că dorul lui eră să-î fie nevastă.

Adina și tată-seu stăteau de vorbă în odaia ei, când veni Dăianu, subțioară cu o sticlă.

— Șampanie? strigă bătrânul încruntând din sprâncene ...

— Dar n'am putut scăpa de unchiu-meu? răspuse Dăianu. Unchiu-meu, pe care trebuia să-l ved, ca să-î spuie vestea licenței mele, a vrut să me cinstească. Dar cinste, fără dvoastre, nu-mi eră la inimă. Atunci i-am zis: primese șampania, dar să-mi dai o sticlă pentru mine acasă. El, de colo, risipitor cum l-a făcut Dumnezeu, a beut una cu mine și una mi-a dat-o pentru acasă ... Altmintrelea nu dam eu bani pe așa lux, să me fi pus la ștreang ...

(Finea va urmă.)

N. RADULESCU-NIGER.

O seară în munți.

*De prin munți și din prăpaste, pe cărări întunecate,
Noaptea-și coborise vâul de 'ntuneric peste sate;
Și sub vâul ei cel negru, de lumină nepetruns,
Toate vâile și codrui și cu munții s'au ascuns.
Iar prin jepi adoarme vântul și cântările înceată,
Tristul vaer al talangei și cu doina tremurată.
Din a zilei veselie nici un cânt n'a mai ramas,
Ați tăcut și brații 'n mute și al păsărilor glas. —
Doar la târtele din vale, mai fac pruneii bobotae,
Înse risul lor se pierde în mugirea de părae.
Ori vre un vițel mugește dintr'un staul după vacă,
N'o fi chiar sătul sermanul, și n'ar prea voi să tacă, —
Că s'aude pocnind sbiciul, larma roatelor pe cale,
Glasul răgușit al gazdei — „câta în sus și hois la vale!“
Guiță 'n ocol purcelul, scurmă prundul de necaz,
Par c'ar zice: „Audi stăpână? N'am voe de glume
azi!“ —*

*Și stăpâna vine-afară cu nuiaua și-l injură:
„Măi, — că domnișorul ăsta, mare-î mai făcut la gură,
„Nici că-î mai priesc coceni, cere borș cu mămăligă! —
„Vezi numai la el mișelul, — par că-î singur așa strigă!“
Și-l lovește cu nuiaua. Dar bărbatul strigă 'n poartă:
— „Hăi! nu dormi? audi nevastă?“ — „Ba n'aud că
voi fi moartă!“ —*

*Și se duce mâniaoasă de-î deschide, dar în gând
Face plan să-și lase astăzi, scumpul bărbătel — flămând-
Și molatic întră carul. — „Că puteai doar să mai stai“,
Zice dânsa, — „și așa tu nici habar de casă n'ai.“ —
Et nimica nu-î răspunde, ci desprinde fluierând.
Dar vițelul dă să sară 'ngrăditura de flămând.
Îată-l, — a trecut Satana, — și voios la măsă-fulge,
Vesel flutură din coadă, într'atât de lacom suge.
— Iar cățelul stă de-o parte și urechile-ș ascute;
Și el ar vrea doar să șcie, — cum de n'a venit mai
îute,
— Când așa-î de lungă ziua, — gazda de la câmp cu
fânul,*

*Mult e curios mișelul, — ce-o minți oare stăpânul?,
Și nevasta iar începe: „Îată, — vâ cu găinușă!“
Apoi întră mâniaoasă. — „Ce trănțești așa cu ușa,
„Ai beut? — „Beut, nu-î vorbă, — apă rece din fântână,
„Că de-apururi tu ești treazul: și tot eu sunt cea ne-
bună!“ —*

*Nicu rânduie prin curte, bagă vacile 'n poată.
„Măgdălină, — dar purcelul?“ — „Treaba lui, că io-s
culcată.“*

* * *

*Ceru-î ciuruie cu stele, — aurita lor vâpae
Drăgălaș ce se mai prinde în cununa lor bălae, —
Licăresc ardând pe stinse, ca și luminări mărunte,
Ca și focuri de la stâna pcurărilor din munte.
Și e liniștită valea, — codri-s adormiți, bătrânii, —
Mieii nu mai sbeară 'n staul, în sat nu mai latră câinii,
Numai morile din vale își spun chinul lor nestins,*

Umplend noaptea cu suspinul și cu ritmicul lor plâns ;
 Inse noaptea le astupă, sugrumând ori ce durere,
 Ca tiranii ce sugrumă toate plângerile 'n fere.
 Și de farmec seara plină-î, și e plină de visări,
 Ca o dragoste pribeagă pe-a norocului cărări,
 Când din umbra 'ntunecoasă a bătrânului brădet
 Își începe-un tulnic plânsul, — trăgănat, dușos, incet.
 Glasul lui vibrează 'n aer, și cu nesfârșită jale
 Tremură suind spre ceruri, coborind adânc în vale.
 Ca 'ntr'un întirim de veacuri, e de marmură tăcerea
 Când cântarea plângătoare-și scutură murind durerea,
 Codrăi tac și brații-ascultă, glasul tulnicului cântă
 O poveste dintr'o vreme falnică, — vitează, — sfântă :

— „Și s'a deșteptat din somnul ei sërmana țară,
 „Codrăi răsuna de arme și de sunet de fâmfare.
 „Și-a crescut armată mare de Români, tot șoimă de
 munte,

„Feți frumoși fără păreche, eu luceferii în frunte.
 „Și-au luptat ca leopardii 'n vitejie fără seamă ;
 „Lăcrimă de fericire țara, scumpa noastră mamă.
 „Și-au învins, — s'a deschis cerul, și 'n lumina lui de
 aur,

„A 'nvălit pe fiii Romei, smei Români cu piept de taur,
 „Cari au ridicat numirea de Român, la nemurire,
 „Și au scris-o 'n cartea lumii, ca un fulger de mărire.
 „Sa deschis — ș-atuncia Domnul, a depus cu sfânta-î
 mână

„O cunună de luceferi peste armia română.“
 — Codrăi tac și brații-ascultă, glasul tulnicului cântă
 O poveste vitejească, dintr'o vreme mare, frântă.
 Ca 'ntr'un întirim de veacuri e de marmură tăcerea
 Când cântarea plângătoare-și scutură murind, durerea
 Stelele în cer pe stinse ard, ca luminări mărunte,
 Ca și focuri de la stina pëcurarilor din munte.
 Ritmic plânge roata morii, codrăi dorm și noaptea
 tace.

Ca 'ntr'un întirim de veacuri, peste văi domnește pace.

***

Prin întunecimea nopții focul de la stâne cată,
 Ca și ochi de demon roșii, cu-o privire 'nștorată,
 Iar în gură de foc ciobanii rid și cântă, și fac glume ---
 Între ei, e mulțumirea cea mai sinceră din lume.
 Moș Costan spune-o poveste dintr'o vreme de eroi,
 Că de-î drac, e drac sātana, dar cu Moș Costan is doi.
 Spune cu o vervă mare, serios, par c'ar fi fost
 Toate-adevërate-acele, câte el minte de-a rost.
 Iar copiii, muți ascultă, stând cu gurile căscate ---
 Pentru ei aceste toate-s mândre și adevërate, —
 Sfarmă-piatră, Costnzeana, și piticul Bărba-cot,
 Și Pepelea ce se duse 'n rați cu car cu boi cu tot.
 Iar o babă stă și toarce, — lucră biata de un an
 Ca să facă pe Săn-Petru pentr'un mic nepot suman.
 — Iată-l că sosește Nuțu, — e un ris nebun în stină,
 Când feciorii prind mustața, — fetele îl prind de mână :
 „Dite, uite, blăstematul. Iar a fost în sat la Iana,“

— „Ve 'nșclăți“, — răspunde altul, — „n'o fi Iana, ci
 Joiana,
 „Căci ca Iana mai găsește, — de Joiana n'arc bană,
 „Și Iana-î de opt-spre-zece, — Joiana-î de șase ani“.
 Și-î de hohot stăna plină, focul arde bobotae,
 Sgomotos din văi se 'nalță surdul muget de pãrae ;
 Ritmic cântă roata morii, codrăi dorm și noaptea tace ---
 — Numai — pe pãivorul stânei, — biata Lină n'are pace---
 E-o poveste dureroasă ---

Dar privește, — doamna lună,
 Din brădet își scoate capul, se pornește ca nebună
 Și de dragoste purtată, pe-a seninului cărare
 Preserată 'n colb de stele. — Oglindindu-se în mare,
 Peste lumea adormită vël într'aurit așterne,
 Si cu vraja adormirii, toate pleoapele le cerne.

Plânge biata, — peste luncă, cad măruntii stropi de
 rouă,

Apele suspină 'n vale, iar din cer stelele plouă.
 Ah! — atăta-î de frumoasă, cu cosițele-î bălae,
 Când așterne peste lume, melancolica-î vãpae.
 Gândiloare când plutesce, munții brații și-î închină,
 Satul stă tăcut și doarme sub a cerului lumină.
 — Doar biserica bătrână, molăind de mai veghează,
 Dumnezei a pus-o doară, pe pãmânt să țină pază.
 Stă tăcută pe o culme, gârbovită 'n nemiscare,
 Și-și înalță cătră ceruri, turnul mic, credința mare.

Vidra (Munții Apusenii), 15 octombrie 1900.

V. E. M.

Cel mai bun vornic.

(O idilă jidovească de Sacher Masoch.)

Bătrânul Solomon Cohen eră adevërat aristocrat jidovesc. Eră avut și descindea din una din cele mai aristocratice familii jidovești; nu eră nici un cavaler polonez, a cărui origine să se fi putut asemăna cu a lui. Nu purtă nici un comerț; ținea sub demnitate de a merge în societăți ori de a cercă vr'un teatru; nici chiar în Sabbar nu-l vedeai pe promenadă și numai arare-ori pe stradă. Unica ocupațiune deamnă de un om — după a sa părere — eră, a se rugă și a se aprofundă în Talmud. Mai bucuros ar fi fost, dacă unicul seü fiu Tobia ar fi frecventat vre-un Jeschiboth renumit și apoi s'ar fi făcut Rabi. Tobia inse de tiner se făcū stăpân peste limba germană și pricepea binișor și franceza, el cetise câteva opuri în acele limbi, la care tată-so priviă cu un mare respect și se ocupă în secret chiar cu științele naturale. Avea plăcere să învețe medicina, iar tată-so l-ar fi făcut Rabi. Resultatul acestor voînțe opuse fu, că Tobia nu se făcū nici Rabi, nici medic, ci remase simplu în casa tatălui seü și, când eră tată-so în apropierea lui, se aprofundă în Thora și în Talmud, sau în Rousseau, Humboldt și Goethe. Într'atata eră Solomon Cohen fără griji, dar ce mähniă buna inimă părintească, eră împregiurarea, că Tobia creșcea, că eră deja de 23 ani, și încă nu-î putuse află o muiere potrivită.
 „Potrivită“ este de a se înțelege aci exclusiv

SFÈRSITUL ROMANULUI.

în sens aristocratic, căci în Colomea, unde trăia Solomon și unde avea cinci case, era mai mult decât o fată care era frumoasă, înțeleaptă, cu bună educațiune și cu avere; dar după a sa știre nu era în întreagă Galiția familie, care să fie asemenea familiei lui după naștere, și Solomon Cohen chiar așa n'ar fi permis fiului său să facă o mesalliance, bună oară ca principele Trautmannsdorf ori ca ducele de Montmorency.

Era o după amiază de toamnă posomorită și ploioasă și Solomon Cohen ședea la slaba zare a unei luminări de seară cu omul său de încredere Reb Herkele, lângă cuptorul cald și-și destăinuia amarul lui, când Mendel Nussbaum intra voios și încreștă după ce bătuse în ușa cuviincios. Îndată străluciră de bucurie patriarhala față a lui Solomon, căci Mendel era cel mai isteț Schadchen (mijlocitor de căsătorii, pețitor, vornic la ospete jidovești) în ntreg cercul Colomeei. Solomon își chemă muiera și lasă să aducă liquer și prăjituri și invită pe Nussbaum să șadă și-l întreabă curtenet despre aflare, dar acesta era numai pretext, căci în realitate ardea de nerăbdare să-i spună Mendel Nussbaum noutățile. Acesta și observă numai decât și începuse:

„Aflat-ai, domnule Cohen, o mireasă potrivită pentru domnul, fiul dvoastre?”

„Mi s'a scris, că este în Lissabona o familie, care ar fi potrivită cu a noastră, și că are o fată, care ar fi de măritat.

„Atunci îți potestea noroc, domnule Cohen, — zise Mandel cu diplomație.

„Ce noroc, dacă fiul meu va trebui să meargă atât de departe, cât poate nici nu l-oiu mai vedea, — respunse tata Solomon suspinând adânc, — ar fi totuș mai bine, de i-am aflată muieră mai aproape.

„Și cum nu și-ar putea dluși aflată o fată potrivită?”

„Doară știi una, Mendel Nussbaum?”

„Am aflat că este în Zloczow o fată, care-i din neamul lui Levi și e fată fără prihană și-i și frumoasă, dar ce să zic, săracă și orfană.

„Ce ne trebuie nouă bani, — zise Solomon Cohen cu demnitate plăcută, — numai să fie fata din familie bună și onestă.

„Acea este.”

„Știi ce, Mendel Nussbaum, — continuă Solomon, — eu am scris la Lissabona și acum trebuie să aștept până să-mi răspundă. Până să-mi vină scrisoarea, ai timp de a întreba fata — cum o cheamă?”

„O cheamă Chane Lewitz, e orfană și poartă în Zloczow un mic comerț cu găini.”

Nu mult după ce apărură Mendel Nussbaum, intra în odaie și Tobia foarte încet, după cum îi era năravul. El nu zise nici o vorbă și se retrase chiar atât de neobservat, precum intrase în odaie. Totuș din aceea seară era cu totul și tot schimbat. Tatăl său observă, cât de liniștit deveni el așa dintr'odată și cât de serios, aproape melancolic.

„Ce ai tu? — îl întreabă într'o zi tată-so, care-și iubiă foarte copilul, iar mamă-sa adause:

„Eu nu știu, dar apare ca și când ar fi bolnav. Tobia zimbă.

„Am o neliniște, care-mi apeasă inima, — respunse tinerul, — și care nu lasă pic de repaos spiritului meu. Dacă te învoești, eu aș merge la Tarnopol la Rabbi Gamaliele Löwenzalyn, pe care toți

il numesc înțeleptul, să vorbesc cu el, atunci de sigur mi-a dispărea neliniștea.

„Să mergi, flul meu, veți bine că să mergi, — zise tatăl Cohen numai decât.

Și așa plecă Tobia, dar nu către Tarnopol, ci către Zloczow. În de seară ajunse acolo și se încuieră într'o ospetărie mare, schimbă la moment caftanul lui de mătăasă cu un marintalar sur petecit și căciula sa cea naltă de jder o schimbă cu o pălărie de pislă destul de slabă și astfel transformat plecă spre suburbiul, în care locuia Chane Lewicz.

Îndată află casa, ce i-o descriesese surugiul jidan, cu care venise. Era una din acele case de lemn, care mai mult semănă a coșniță văruiță, în care de dimineața din zori până seara târziu furnicați sute de oameni făcând sgomot, și adesea o odae împărțită din sus în jos, în care ședea îndesuite două până în trei familii jidovești.

Tobia remase pe prag și așteptă. Dintr'o ușă joasă străbătea o rază de lumină până la picioarele lui și dincolo de ea se audia o găină și tot-odată o voce clară: „Stai aici, aici e cuibul tei!”

Tobia deschise ușa și întreabă:

„Aici șede Chane Lewicz?”

„Da, poftim în lăuntru.

El intra în odaie și închise ușa după sine. Într'un spațiu, care nu cu mult era mai mare decât un cotecior de găini, erau până în douăzeci de găini lâng'olaltă și peste olaltă până sus la coșul, și în mijloc, în aceasta societate de ființe aripate, pe un pătuț sărăcăcios ședea o fetiță tineră, în brațe o găină mare albă cu buclă neagră și privind cu niște ochi mari, bruneți pe cel ce intra.

„Voești găini ori oue? — întreabă ea sculându-se, puse găina într'un cuib, ce era în unghet și-și îmbrobodi năframa cea roșă peste piept.

„Nu, eu am venit numai să vorbesc cu dumniata.

„Cu mine? — Ea clătină din cap. — Șed. Poftim aici — eu nu am scaun, — și arată, rîdând cu poftă, spre o corfă de găini resturnată. Tobia se aședă pe corfă și găina sbură pe umărul miciei Chane și se sguli acolo lingușitoare. — Eu am crescut-o din ou, — zise fetița, — și ea știe că e favorita mea și nici un moment nu voește a fi fără mine. Dar cu ce îți-aș putea servi?”

Tobia remase dator cu răspunsul. El nu se sătură a privi săraca, frumoasa și mintoasa fetiță, și ea privia la el ca la o minune, pe lângă toate că avea pălăria cea sărăcăcioasă și caftanul cel petecit, ea nu veduse încă un om atât de frumos și o față, care să-i fi inspirat atâta încredere.

„Ce poftesci, ce ai de vorbit cu mine? — începuse ea iarăș.

„Eu am venit aici din Brody, — zise el, — să-mi caut o soție.

Chane roși, dar nu aruncă ochii în jos, ci-l privi oblu în față fără frică și esaminator.

„Mi s'a spus despre mai multe fete și mi s'a spus că cea mai bună de mine ar fi Chane Lewicz, negustoreasa de găini, — continuă Tobia, — astfel venii prin cetate și ascultai tu fiecare ușa, nu cumva cerul mi-ar da un semn înțelegător, prin care să știu unde am să-mi caut mireasa, și cum stam aici pe prag, audii o voce zicând: „Stai aici, aici e cuibul tei,” — și eu mi-am zis, acesta e locul, unde-ți vei găsi tu mireasa. Eu nu sunt avut, Chane Lewicz, dar peste un an imi dă tata o mică negustorie, și

dacă dumniata me voești și noi amândoi vom fi diligenți, nu ne va lipsi nimic din ceea ce se cere la omul cinstit.

„Cum e numele domniei tale? — întrebă Chane.

„Abel Rosenstock.

„Și ce negustorie e aceea, ce o capeți dta de la tatăl dta?

„O prăvăliară de vechituri.

„Și s'ar rentă acolo negustoria cu găini?

„De sigur, mai bine decât aci.

„Mie-mi place de dta, Abel Rosenstock, — zise la aceste Chane, — dar trebuie cumpenit bine lucrul. Cât timp mai stai aci?

„Doue zile.

„Atunci mâne ne întâlnim, ca să te cunosc și să me cunoști mai bine, și poimâne-ți voi spune, dacă te iați sau ba?

„Da, sunt îndestulit, dar când să vin?

„Mâne, când apune soarele, să fii dinaintea casei mele.

„Noapte bună, Chane.

„Noapte bună.

Îară-l mai privi odată lung, dar fu destul de cuminte, spre a-l examina și acu. Și cu cât îl examina mai mult, cu atât o uimea mai tare.

Când apunea soarele a doua zi, Tobia sta gata înaintea căsuței, unde locuia Chane Lewicz. Se ivi frumoasa fetiță, cu o corfă de găini în mână, îl salută și-i zise:

„Eu trebuie să merg la nobila damă Basioska, care are o casă chiar în cetate, să aduc găinile, ce voi să le cumpăr. Vrei să vii cu mine, domnule Rosenstock?

„De sigur, cu mare plăcere, — răspuse Tobia. Îi ridea inima, de câte ori privia la drăgulița fap-tură, care atât eră de grațioasă și de sigură în toată ființa ei, și la care se putea observa atât de bine nevinovăția în tinera ei față. Astfel merșeră ei împreună povestind neforțați despre una-alta, ce chiar le venia în minte, și în aceste povestiri vedu Tobia din ce în ce mai tare sentimentele curate și agera pricepere a fetiței, și pentru că încă eră deschis tot sufletul lui, nefățărît, și ici și coalea află ea spiritul lui ca o rază de lumină.

Când intrară în curtea boerească, sta doamna aceleia pe trepte într'o coțobaică de mătasă roșă. Chane-i sărută mâna și doamna Basiosca rise prietenește. Apoi începură ambele a târgui, și Tobia trebuia să-și dea toată silința de a rămânea serios, când vedea mâinile Chanei, viile ei gesticulări și minuțiositatea cu care calculă până la ultimul bănuț. În fine se făcū târgul. Chane puse găinile în corfă, numără banii și îndrugă toate felicitările la adresa doamnei și a casei sale.

„Las să duc eu corfa, — zise Tobia, după ce erau iar lâng' olaltă pe drumul țării.

„Aceasta nu se ține de bărbați, — răspuse Chane.

„Și dacă-mi face o plăcere?

Chane roși.

„Dacă-ți face plăcere, atunci poftim.

„Atât ești de cuminte, Chane, — zise Tobia ducend corfa. — N'ai locui și dta într'o casă așa frumoasă și nu ai purtă bucuros o jachetă de blană ca doamna aceea?

„Cum mi-aș și inchipui așa ceva? — zise Chane ridend, — pentru mine-l potrivită numai di-

ligința și lucrul și — precum veți — sunt sănătoasă și voioasă.

Dinaintea casei ei se despărțiră. Tobia mai umblă mult timp pe stradă încoace și încolo, ocupat numai cu Chane, și ea ședea în odăița ei, povestii găinei celei buclate tot felul de prostii despre străinul cel frumos, care, ca prințul din povești, a intrat neașteptat în strimțul ei cere.

Când veni Tobia la Chane a treia zi, ea-și îmbrăcase cea mai bunicică hamuță și-și decorase pletele negre cu floricele roșii. Găina cea albă, favorita ei, stătea pe spatele scaunului și privia curioasă pe nou-venitul.

„Chane, — începū Tobia cu voce tremurătoare, — nu me lăsa să aștept, spune-mi, vrei ori ba să fii a mea? Eu te iubesc atât de tare, cât nu pot sta mult în nesigurantă.

„Și eu sunt față de dta cu inimă bună, — zise Chane încet, dar cu o privire plină de dragoste, — și astfel în numele lui Ddeu — zic : da!

Cu aceste, în mod serbătorește își dădură prima sărutare și se logodiră în toată forma. Chane-i promise a-l aștepta un an încheiat și Tobia înturnă încă în aceea zi la Colomeea.

Trecū o săptămână. Atunci veni o serisoare din Lissabona. Fata, ce voise a o avea Solomon Cohen pentru fiul său, se logodise. El trimise deci pe Schadchen la Zloczow la Chane Lewicz. Mai trecū o săptămână și Mendel Nussbaum veni apoi mănios ca un curcan.

„Ce găscă proastă! — strigă el, s'a promis unu calic, care n'are o groșită'n pungă; i-am vorbit cum știu eu mai frumos, i-am deseris nobila dvoastră familie și averea casei Cohen, nu, ea nu se lasă de junețul ei, calica.

Solomon Cohen își lăsă capul în jos turburat, precând Tobia începū să ridă tare.

„Ce ridi tu? — întrebă Solomon, — se potrivește aci risul eu o afacere atât de serioasă?

„Totuș eu trebuie să rid, tată, — deoarece-ce eu îmi am deja mireasa chiar după placul teū.

„Ce zice flăcăul? Are mireasă?

„Știi dta, cin e calicul, ștregarul, cu care s'a logodit Chane? Acela sunt eu.

Acum începură a ride din inimă și Solomon Cohen și Mendel Nussbaum.

„Ce nebunii îmi face ștregarul, — strigă Solomon.

„De oare-ce eu nu voesc să iaū o femeie, pe care nu o iubesc din toată inima, — răspuse Tobia vesel.

După o lună se serbă o nuntă cu toată pompa. Când apărū a doua zi Chane, tineră și fragedă ca o roșă tineră, în rochia ei de mătăsa, și cu jacheta ei de mătăsa roșă cu blană de jder, cu mărgelile și juvaere pe fruntea ei curată, și sărută mâna mamei zimbînd cuviincios, zise Tobia ridend:

„Tată, privește, ce fată ți-am adus în casă! Veți, iubirea e totdeauna cel mai bun vornic.

Trad. de :

I. POP RETEGANUL.

Scrisoarea unei doamne.

Domnule redactor.

De multe ori am voit să iaș condeiul, ca să scriu și eu ceva în revista dtale.

Am și eu câte odată niște idei, cari după părerea mea merită să le cunoască și alții.

Multe ocupațiuni inse, grigea de copii și conducerea casei, nu-mi dau regaz să me pun la masă și să aștern pe hârtie ceea ce gândesc.

Acum cu serile lungi de iarnă cred că a sosit și sezonul meu d'a me putea ocupa mai mult de literatură. Băieții nu sunt acasă, fiind că i-a dus tata-lor la Sibiu la școală, să mai învețe nemțește, — stau acasă numai cu fetița, — căci bărbatul e dus la casină, de unde n'are să se 'ntoarcă decât numai la cină. Care va să zică pot să scriu în dragă voie.

Dacă n'ar fi casina, eu n'aș sta singură acasă. Dar așa, cum se face seară, soțul meu își ia pălăria și pleacă acolo să se mai distreze.

Ce bine ar fi dacă și noi femeile am putea avea astfel de locuri de întâlnire! Noi inse nu ne vedem decât numai atunci când ne facem câte o rochie nouă, cu care să necăjim pe amicele noastre.

Bărbații! Ei își fac chief la casină, beau și joacă cărți.

Mai de mult eram de părerea, că acolo se petrec lucruri serioase; gândiam că oamenii cetesc și discută problemele de la ordinea zilei. Odată inse m'aș pus curiositatea, de am mers la casina noastră, să ved ce fac acolo bărbații și — sub pretextul că-mi chiem bărbatul — intrai.

Un tablou surprinzător mi se presintă vederii. La masa de cetit numai dascălul. Ceialaltii, grupați la 3—4 mese, joacă cărți. Toțmai în clipa aceea strigă bărbatul meu: „Cvart as Bela!”

La fiecare masă, câte o mesuță cu vin și apă minerală.

Cum m'aș zărit, toți au sărit de la mese și m'aș intimpinat afabil. Eu n'am voit să rușinez pe bărbatul meu că am vinit după el, ci am zis că vreș să cer din biblioteca casinei vr'o carte de cetit.

Cuvântul „bibliotecă” inse a stêrnit cea mai mare zăpăceală. Mi s'a răspuns că fiind casina încă tineră, nu are bibliotecă; că au publicat și ei un apel cătră autori, să le dăruiască câte un exemplar din scrierile lor, inse apelul a resunat în pustie.

Am vinit acasă și pe drum me miram grozav de autorii români, că nu sprijinesc o astfel de întreprindere frumoasă.

Casina noastră s'a înființat în mijlocul entuziasmului. Pe vremea aceea orașelul nostru eră vestit de sprijinul ce da literaturii și în deosebi ziaristiceii noastre. Nu eră casă românească, în care să nu găseșci lectură națională.

Vedând aceasta mare însuflețire, cineva a făcut propunerea să se înființeze o casină. Ideea s'a primit

cu mare bucurie, căci s'a zis, că astfel vom avea un centru de întâlnire al fruntașilor români și totodată se va putea da literaturii și ziaristiceii un sprijin și mai mare.

În casină — ziceau pe vremea aceea bărbații — vom discută toate chestiunile noastre de propagare națională și culturală. Tot aici vom întemeia o bibliotecă mare, care să cuprindă toate operele de frunte ale literaturii noastre, dintre care unele fiind, prea scumpe, singuraticilor nu le dă mâna să le poată cumpără! Se 'ntelege că vom avea pe mesele noastre toată presa română.

Inceputul înființării a reclamat multe parale. De aceea a trebuit să se facă economie. Mai întâiu s'a amânat înființarea bibliotecii, până la timpuri mai bune. Se vede că acele timpuri n'au sosit încă, deoarece biblioteca n'cei acuma nu-i ca 'n palmă.

Ceea ce me supără, este mai cu seamă, că pân atunci și eu aveam pe masa mea câte o revistă. De când s'a înființat inse casina, bărbatul meu le-a suprimat din punct de vedere economic. Mi-a zis că la casină vor vini toate foile și revistele, că el mi le va abonă de acolo cu jumătate de pret.

Cam așa au făcut și ceialaltii bărbați. Astfel de unde mai de mult găsiă prin toate familiile româneșci câte o foaie de ale noastre: astăzi rar să dai ici-colo de câte una.

Bărbatul meu s'a și ținut de cuvânt. Mi-a abonat cu jumătate de pret și revista dtale, pe care mi-o și aduce regulat acasă. Inse de multe ori o pățesc. Foaia imi vine din casină cu pete de cafea și de bere; ba de multe ori e sfêrticată, căci cineva ș-a rupt din ea de câte un „fidibus”.

În casuri de aceste me rog de bibliotecarui, — (căci casina are bibliotecar, cu toate cu bibliotecă nu-i,) — să reclameze numărul, scriind editurii că acela n'a sosit. Bibliotecarul se scusă că teacă că pungă; în cele din urmă iese cauza trăgănării: se jenează a reclama, căci casina încă n'a achitat abonamentul și e vecinică restanțieră. Și n'are ce se jenă. Ea incassează jumătate de abonament, dar nu plătește nimic. Nu este asta economie națională? Eu așa șciș că aproape toate casele române fac așa!

Asta poate să nu le placă editorilor de ziare, dar domnilor membri ai casinei le vine minunat la socoteală. Dacă îi întrebă acasă ce ziare abonează, ei îți răspund că cetesc toate la casină, — iar acolo aproape nimeni nu achită regulat taxele și ziarele comandate rămân neplătite.

Vedeți din aceste, cum casina noastră își împlinșce mărețul scop pentru care s'a înființat. Eu nu zic nimica. Cred că este de prisos.

Am să constat inse că și noi ne aflăm în ajunul unui eveniment de regenerare. Comitetul, vedând progresul de pân' acuma, a hotărât să lanseze subscrieri pentru construirea unei popicării, unde dumineca să poată lua parte și poporul; totodată a făcut contract cu cărcimarul ca la popicarie, cât va ținea sezonul, să fie totdauna bere de Pilsen. Unii erau pentru cea din Steinbruch; inse a învins gustul fin. La vară dar ne putem așteptă la o viață foarte animată, căci propunerea a fost primită cu cea mai mare însuflețire. La noi toate propunerile se primesc cu însuflețire.

Inse e destul pentru asta-dată. E vremea cinei și bărbatul meu vine acasă.

URZICA SPINESCU.

Sfârșitul romanului.

— La ilustrația din nr. acesta. —

Doi ônși au iubit-o. Înse ea nici pe unul nu l-a preferit. Astfel tinerii au eșit pe teren, să se bată. Unul a ramas mort. Cel ramas în viață, a alergat la ea cerându-i mâna. Dar moartea i-a sguduit toată ființa, n'a mai avut un moment liniștit, că ea a fost cauza morții. Impresiunea a fost atât de mare, că a refuzat pe singurul pețitor și a intrat în monastire. Ilustrația noastră înfățișează momentul acesta.

LITERATURĂ.

Noi și Bulgarii. Liga culturală din București va aranja în anul viitor un șir de conferențe la Ate-neu. Prima s'a fiesat pe ziua de 7/20 februarie. Cu asta ocaziune va lua cuvântul dl B. P. Hașdeu și va ținea o conferință intitulată: „Noi și Bulgarii“. Dl Hașdeu va dovedi, că poporul bulgar este compus din doue rase deosebite: slavă și tatară, asupra cărora a avut influență cultura rusească. Totodată va face o paralelă între Bulgari și Români din țeara românească, Bucovina, Macedonia, Basarabia, Transilvania și din Negotin,

Istoria dieceșii gr. cat. de Lugos. Aflăm din „Tribuna“, că episcopul Lugosului, Pr. SSa dr. Demetriu Radu scrie istoria dieceșii sale. Lucrarea aproape terminată, în curând se va pune sub tipar. În legătură cu scopul principal al scrierii sale, autorul se ocupă amănunțit și foarte pe larg și de unirea cu biserica Romei.

Doue ziare noue românești. Ziarele maghiare scriu, că la anul nou au să apară doue ziare românești zilnice. Unul la Cluș, sub titlul „Sentinela“, în fruntea căreia ar sta dl Vasile Podoabă; altul la Budapesta, sub titlul „Federațiunea“ sub conducerea unui cunoscut politician român, al cărui nume înse nu se indică.

Cartea soacrelor Bietele soacre, vecinicele subieete pentru toți glumeții, sunt tratate cu mult haz într'un volum de nuvele, care va apare la sfârșitul lui decembrie la București. Autorul este cunoscutul umorist Marion, care a dat volumului său titlul corespunzător de „Cartea soacrelor“. De sigur va avea mare trecere.

O nouă revistă politică-literară. Aflăm că la 10/23 decembrie va apare la București o nouă revistă lunară politico-literară. Titlul ei va fi „România Ilustrată“, iar redactorul dl Rusu-Abrudeanu, colaborator la ziarul „Timpul“, care ș-a asigurat concursul mai multor literați distinși.

TEATRU.

Teatrul Național din București. *Dșoara Agata Bârsescu* a jucat erî joi la 30 nov. v. (13 dec. n.) în „Hero și Leandro“ rolul lui Hero. Artista a apărut de asta-dată a patra-sută oară în rolul acesta, din care a făcut una din cele mai reușite și admirate creațiuni ale sale. Se zice, că nu mai vrea să-l joace. — „Ultima lovitură“, dramă în 4 acte de dl St. Mihăileanu, se va pune în repetiție zilele acestea. — „Moș Crăciun“ poem feerie de dl Ludovic Daus, se va montă pentru Crăciun.

Teatru nou în Lugos. La 1 decembrie n. s'a deschis în Lugos noul teatru orășenesc. Din incidentul acesta, reprezentanța orășenească a ținut o ședință festivă, la care au luat parte și Pr. SSa episcopul dr. Demetriu Radu, dñii Mihail Beșan, Virgil Thomici, dr. Stefan Petrovici și alții. Primarul A. Marsovszky, precum se serie „Tribunei Poporului“, după cuvântul de deschidere, a adresat Românilor o alocuțiune, accentuând că cu mult zel, cu mult necaz și cu mari jertfe materiale a ridicat orașul acest templu al muselor, în care fiecare naționalitate din acest oraș poate promovă și cultivă artele frumoase în limba sa maternă, le poate cultivă cu acelaș drept, cum s'a cultivat și mai nainte în vechiul teatru. „Când — zise primarul — pun la dispoziție acest templu locuitorilor acestui oraș, dorese din inimă ca fiecare naționalitate să-l folosească pentru prosperarea și înflorirea culturii sale proprii“. La vorbirea primarului, din partea Românilor a respuns dl Virgil Thomiciu. Seara s'a făcut deschiderea solemnă a teatrului jucându-se în trei limbi: maghiară, germană și română. Atât ungureșce, cât și nemțeșce s'a dat câte o piesă originală cu cântări; Români înse n'au găsit în toată literatura noastră dramatică o astfel de piesă și au jucat o localizare fără cântări, „Idil la țară“, care e o foarte bună piesă pentru diletanți, dar nepotrivită pentru asemenea festivitate, când trebuia să se joace ceva original. Noul teatru a costat 90 de mii de coroane.

Lugoseni și teatrul românesc. Raportând despre deschiderea teatrului orășenesc din Lugos, dl George Joandrea scrie în „Tribuna Poporului“ că Români lugoseni din firea lor fiind amatori ai cântărilor și ai dramaturgiei, încă pe la anul 1834 au debutat cu piese teatrale de diferit cuprins. În acel an s'a predat o „Elogă“ compoziție teatrală compusă de teol. abs. Dim. Teodori, și „Păstorul“ o piesă teatrală pentru copii. Pe la anii 1850—51 Albin, un Român de origine din Transilvania, a fost directorul unei trupe teatrale, compusă esclusiv din Lugoseni. S'au jucat: Ioan haiducul, Opincărița făloasă, Vicleniile lui Scapin, reprezentațiuni date în favorul vedurilor și orfanilor români, remași după luptele din 1848—49, iar sumele încurse s'au trimis comitetului din Brașov. Mai târziu Lugoseni români au reprezentat pe scenă cu mult succes operele: Violina magică, Farmecul amorului, Javotte, Girofle-Girofla, apoi Petulantul, Drumul de fer etc. Prima trupă teatrală română de dincoace de Carpați a fost formată de Petulescu, născut în Lugos. Acesta apoi a cutrierat toate orașele românești debutând cu piese teatrale.

MUSICĂ.

Baritonul Popovici în Bavaria. Renumitul bariton român, dl D. Popovici cânta acuma cu cel mai mare succes în Opera regală din München. Ziarele de acolo sunt unanime întru a-i face elogiile cele mai entusiaste. În deosebii a fost mult aplaudat în „Rheingold“ în care a ținut rolul lui Johannes.

Tenorul român Vasiliu la Cernăuți. Cunoscutul tenor român, dl Vasiliu, care a dat concerte și prin Transilvania, iar în timpul din urmă a debutat în străinătate, va sosi zilele acestea la Cernăuți, unde va da un concert.

SCULPTURĂ.

Bustul lui Lascar Catargiu. În incinta Camerei României s'a aşezat în săptămâna trecută bustul lui Lascar Catargiu. Bustul, serie „Timpul“, este datorit talentatului sculptor dl Fritz Storek și este o adevărată operă de artă. Are o asemănare perfectă.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Adunarea societății școlii de fete în Oradea-mare. Necesitatea unei școli române de fete în Oradea-mare, unde nu este nici măcar una elementară, a îndemnat pe repausata Paulina Roman n. Covaciū, regretata soție a dlui Iosif Roman, să lanseze la începutul anilor 70 un apel la publicul român pentru înființarea unei atari școli în Oradea-mare. Apelul a produs un frumos rezultat material. După moartea sa, fruntașii noștri din Oradea-mare au continuat realizarea ideii și la începutul anilor 80 au instituit o societate care să administreze fondul și să adune contribuțiile spre scopul acesta. Aceasta societate, obținând de la guvern aprobarea statutelor sale, ș-a urmat activitatea mai mulți ani; în timpul din urmă înse n'a putut ținea nici o adunare generală. Acum ea, la stăruința fondatorilor, începe o viață nouă. Spre scopul acesta, sâmbăta trecută, la 8 decembrie n., s'a ținut în Oradea-mare, în localul institutului „Bihoreana“ o adunare generală. Președintele, venerabilul octogenar preposit dl Teodor Kóváry, a deschis-o cu o cuvântare plină de învățăminte istorice, la care a răspuns Iosif Vulcan, mulțumind pentru zelul și entuziasmul ce a păstrat acestei societăți chiar și la adâncile sale bătrânețe. Apoi s'a aclamat notar al adunării dl dr. Nicolae Popovici. După aceste cassarul dl Nicolae Zigre, făcând istoricul societății, a raportat despre starea fondului. Acesta se urcă la 12.831 cor. 60 fl., elocată la institutele de credit și economii „Victoria“ din Arad și „Bihoreana“ din Oradea-mare. În pretenșiuni vechi societatea mai are 1839 fl. Luându-se act, s'a ales o comisiune de trei, în persoanele dlor Toma Păcala, dr. Coriolan Papp și Andreiū Horvath, care să examineze raportul cassarului și să raporteze în viitoarea adunare generală. De asta-dată s'au înscris 4 membri pe viață și mai mulți ordinari, încassându-se 204 coroane. Rds. dn Teodor Kóváry, din cauza bătrânețelor, cerând să se aleagă altul președinte, s'a proclamat președinte de onoare, — președinte s'a ales dl Iosif Roman, vicepreședinte dl Toma Păcala, iar în comitet dnii dr. Florian Duma, Ioan Gherlan, Andreiū Horvath, dr. Coriolan Papp, dr. Nic. Popovici, Iosif Vulcan și Nic. Zigre. Încheiându-se adunarea, comitetul numai decât a ținut ședință alegând cassar pe dl dr. Coriolan Papp și secretari pe dnii dr. Nicolae Popovici și Andreiū Horvath.

Un circular al vicarului din Maramureș. Rds. domn Tit Bud, vicar gr. cat. al Maramureșului, a îndreptat preoțimii și învățătorimii din vicariatul său un circular foarte important privitor la școală și învățământ, accentuând toate agendele mai însemnate, începând de la deschiderea școlii și terminând cu școala de adulți. Ce bine ar fi dacă sfaturile bune s'ar și prinde.

Asociațiunea femeilor române „Sprijinul“ din București a început duminica trecută un sir de conferențe populare, care se vor face de elita femeilor culte. Aceste conferențe s'au deschis de odată în două locuri, tot la ora 3. La școala de fete Petrache Poenaru a vorbit dna dr. Ermina Kaminski despre curățenie din punct de vedere igienic; iar la școala Prințul Ferdinand dșoara dr. Ecaterina Arbure despre primejdia beției. Conferențele aceste au fost urmate de declamațiuni, canto și muzică instrumentală, cu concursul dnei Constanța Gănescu, dnei Lucreția Pretorian și al mai multor artiști de la Teatrul Național.

Societatea de lectură Andreiū Șaguna din Sibiiu a ținut mercuri în 29 nov. v. o ședință publică în memoria marelui arhierie Andreiū. Programă variată s'a compus din cântări, declamațiuni, piese de orchestră și o disertație.

Adunare învățătorească. Despărțământul Orașita al Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeș s'a întrunit în adunare generală în Orașita-montană la 30 nov. (13 decembrie n.)

C E E N O U.

Hymen. Dșoara Catifa Clintoc, fiica dlui Ioan Clintoc, paroc gr. c. în Chiniz, Bihor, s'a logodit la 2 decembrie cu dl Adrian Magyari, proprietar în Virtis.

Sciri personale. Dl dr. Nicolae Vecerdea, avocat în Sibiiu, după informația „Tribunei Poporului“ a fost ales secretar al direcțiunii institutului „Albina“. — Dl George Macelariū din Mercurea a fost promovată la universitatea din Cluș doctor în drept.

Reuniunea femeilor române din comit. Hunedoarei a ținut adunarea sa generală în Deva la 18 novembre v. (1 decembrie n.) sub presiul dnei Elena Hossu-Longin. Din socotelile prezentate de casiera dna Susana Ciat s'a constatat, că Reuniunea dispune de o avere în valoare de aproape 9000 coroane. — Spre a da un impuls industriei casnice a țerancelor, s'a înființat la Orăștie un comitet de dame sub presiul dnei vicepresedinte a Reuniunii Victoria Erdélyi, care să incurageze țerancele din Vaideiū, comună păgubită de foc, ca să prepare diferite lucruri, cari să se vândă cu ocaziuna adunărilor generale ale celor două mari instituțiuni culturale ale noastre: Asociațiunea și Societatea fondului de teatru. În acest comitet, afară de dna vicepresedintă s'au ales dnele Maria Barițiū, Anastasia Orbonaș, Banciū, Mihaiū și dșoara Lucreția Eli. — S'a mai primit propunerea ca comitetul să stăruc a adună pentru Reuniune modele de motive de pe țeseturile și cusăturile țerancelor noastre. Câteva doamne și domnișoare zeloase au și adunat și trimis pentru Reuniune asemenea modele de motive. — În fine s'a decis să se facă începutul de a creă o bibliotecă a Reuniunii, sperând că autorii, ziarele și publicul vor da mână de ajutor.

A șesea serată română de dans în Oradea-mare, numită Colon, în vinerea trecută, la 7 decembrie n., a reușit mai escelent decât toate cele de pân'acuma. S'a adunat atâta public, par că ar fi fost un adevărat bal. La numărul acesta a contribuit și provincia.

Petrecerea a ținut până târziu în noapte. Atunci o parte a societății și aproape toată tinerimea s'a dus în cafeneaua Royal la ceai. Încheiându-se șirul acestor petreceri reușite, aducem tributul recunoștinței noastre tinerilor cari le-au aranjat. Densii au produs în viața socială românească din Oradea-mare o mișcare foarte laudabilă, de care nu s'a mai resimțit aici de zeci de ani. Sperăm că în carnaval vor aranja cu puteri unite o petrecere la care să ia parte tot Bihorul.

Baluri românești în carnavalul viitor. De și carnavalul e încă departe, în mai multe locuri s'au și început pregătirile pentru a aranja baluri. — Astfel aflăm, că adunarea generală a Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei a rugat comitetul să stăruie ca în carnavalul viitor să se aranjeze în Deva o petrecere de dans în folosul Reuniunii. — Reuniunea femeilor române din Sibiiu va da și ea un bal, pe care l-a fixat pe 19 ianuarie n.

Conferențe literare în Blaș. Casina română din Blaș aranjează un șir de conferențe literare. Prima s'a ținut duminică. Cu asta ocaziune dl canonic dr. Augustin Bunea a vorbit despre un steag românesc de 144 ani.

De la expoziția universală din Paris. Expozanții români au dat dlui Dem. C. Ollanescu, comisar general al României, un banșet. Cu acest privilegiu dl August Curussy, delegat al expoșanților, a oferit dlui Ollanescu un prea elegant album, cuprindând fotografiile tuturor participanților, un bronz de artă și insigniile Legiunii de onoare în briliante și smaragde.

Poilitica în știință. Academia ungurească din Budapesta a decernat un premiu de 6000 coroane faimosului Jancsó Benedek, pentru volumul al doilea al lucrării sale tendențioase despre „Istoria și starea actuală a tendințelor naționale române“.

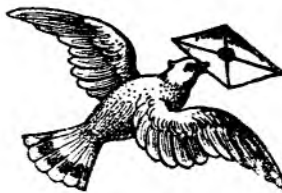
DIN LUME.

Poporațiunea românească din Thessalia. Un învățat evreu din evul mediu, Benjamin de Tudela, în scrierea sa zice, că de la Zeitun (Lamia de azi) spre Nord, se găsesc numai Valachii, cari sunt stăpâni pe acele locuri și că nici un împărat bizantin nu putuse să îi supue. Alți scriitori bizantini, printre care pot citi pe Cantacuzen, numește Thessalia: „Marea Valachie“, nume dat în urmă de toți aceia, cari au scris asupra ei, ca Pouqueville, Guda, Aravandinos, Papparigopulos, Lambridi, Bartha, și alții. Basat pe cele spuse de vechii și noii istorici; imi propusem de mult timp, serie dl profesor Vasile Diamandi în „Peninsula Balcanică“, să vizitez câteva comune românești și să me conving de visu de cele spuse de cronicari, culegând de asemenea informațiuni exacte asupra tuturor comunelor românești din Thessalia. — Astfel în timpul vacanței din acest an, me stabilisem în orașul Triccala, locuit în majoritate de Români, și apoi m'am dus prin mai multe comune românești situate pe malul stâng al riului Salembria, și am constatat că poporațiunea românească este foarte deasă spre Nord și Nord-Vest de Triccala, formând mai multe plăși ale județului Triccala. Pot spune că întregul basin al Apropotamului și al Salambriei, până spre Larissa, este locuit exclusiv de Români. De asemenea poporațiunea ro-

mânească se întinde spre Sud-vest către Almiro și Domoco și chiar în interiorul Greciei, în Acarnania și Etolia, înse nu este așa de deasă ca spre Apropotam. Aci comunele sunt pur românești, neexistând nici o comună grecească printre ele. Oamenii vorbesc curat dialectul Româno-Macedonean, cântecele și proverbele sunt românești și chiar portul atât al femeilor cât și al bărbaților, diferă de cel al populațiunii grecești. Ei între ei se numesc Vlahi și nu Greci. Atât în case, cât și în locuri, publice nu vorbesc decât românește, numai atunci fac us de limba grecească, când sunt în contact cu autoritățile sau cu Grecii propriu ziși. Femeile nu cunosc de loc grecește și chiar bătrânii abia pot pronunța câteva cuvinte grecești; înse cu destulă părere de reu, am observat că dialectul nostru cu timpul s'a alterat mult, prin introducerea a o mulțime de cuvinte grecești de către acei cari trăiesc prin orașele grecești superioare, nu și cele primare, cari sunt departe de a schimba caracterul și limba națională.

Regina mireșelor. În orașul Los Angeles din California se află o tineră și frumoasă domnișoară, în etate de 20 ani, care până acum de șapte-sprezece ori a fost logodită, dar înainte de a se cunună în totdeauna s'a certat cu mirele și a stricat logodna. Domnișoarele din Los Angeles, cari n'au avut fericirea de a putea fi măcar odată mirese, o invidiază grozav și o batjocoresc. În toată California e numită „Regina mireșelor“ și, de și e batjocorită de toată lumea femească, fiecare tiner s'ar simți fericit, dacă ar putea-o avea. Ea are o zestre de mai multe milioane dolari și toamai aceasta e cauza, care o înspăimântă pe ea, de oare-ce s'a convins despre toți mirii că îi i-a avut, că numai milioanele au fost, cari i-au încântat pe ei. E interesant, că în California nu este obiceiul de a înapoia inelele de logodnă, cadourile și serisorile. Astfel „Regina mireșelor“ are deja un muzeu întreg de asemenea obiecte.

Poșta redacției.

Îată frunza ... nu este culeasă din popor, ci e cunoscuta poezie a unui autor bine aprețiat.

Corb. Nepublicabile.

Gomez. Vor urmă pe rând.

Paris. Am publicat tot ce am avut aici de la dta.

Eă me duc ... și celelalte sunt niște încercări pe cari trebuie să le

ascunzi de lume.

Beverie. Dacă n'ai scris în tinerete, târziu e să începi la bătrânețe.

W. M. Mulțumim.

Dlui Th. A. V'am răspuns numai decăt.

Călin্দarul săptămânei.

Dum a XXVII-a d. Rosaliu, Ev. XIV. de la Luca, c. 18, gl. 2 a inv. 5.

Țiua sapt.		Călin্দarul vechiū		Călin্দ. nou		Soarele.
Duminică	3	Prof. Sofronie		16	Adelhaida	7 52 3 29
Luni	4	Mart. Barbara		17	Lazar	7 53 3 29
Marți	5	Cuv. Sava		18	Achille	7 53 3 29
Mercuri	6	(†) St. Păr. Nicolae		19	Abraham	7 53 3 29
Joi	7	Păr. Ambrozie		20	Amon	7 54 3 29
Vineri	8	Cuv. Patapie		21	Ap. Toma	7 55 3 29
Sâmbătă	9	Zem. St. Ana		22	Beata	7 54 3 30

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1900.

Budaposta—Orade—Predeal—București						București—Predeal—Orade—Budaposta.						
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	
Budaposta	pleacă	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	București	pleacă	—	7 50	—	9 15
Szolnok	"	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	Predeal	"	3 32	—	—	1 12
Szajol	"	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	Brașov	sosește	5 00	—	—	2 18
P.-Ladány	"	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	"	pleacă	7 48	5 8	—	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora	"	8 27	5 58	3 15	—
M.-Peterd	"	—	3 —	—	1 00	—	Homorod Kőhalom	"	10 03	7 44	4 23	—
M.-Keresztes	"	—	3 12	—	1 14	—	Sighșora	"	11 40	9 45	5 49	—
Bihar-Püspöki	"	11 48	3 32	—	1 36	—	Mediaș	"	12 40	10 58	6 37	—
Oradea-Mare	sosește	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapuș	"	1 25	11 50	6 50	—
Oradea-Mare	pleacă	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	Blaș	"	2 16	12 40	—	—
Velența	"	—	4 05	—	2 30	2 25	Küküllőszeg (Blaș)	"	2 21	12 58	—	—
F.-Oșorheiü	"	—	4 16	—	2 41	—	Teuș	sosește	3 02	1 42	7 35	—
Teleagd	"	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	"	pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07
Aleșd	"	† 1 02	4 56	† 7 28	3 21	† 3 04	Aiud	"	12 28	3 58	9 07	2 29
Vad	"	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	Felviñ	"	12 54	4 20	9 30	2 51
Ciucea	"	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	M. Ujvár	"	1 03	4 27	9 37	2 58
Huedin	"	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	"	1 58	4 32	9 53	3 11
Jegénye	"	3 15	7 49	† 9 33	† 6 01	—	Ar. Gyeres	"	2 30	5 12	10 30	3 48
Cluj	sosește	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	Apañita	"	4 02	6 27	11 45	5 02
Ciuș	pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluj	sosește	4 27	6 48	12 07	5 24
Apañita	"	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluj	pleacă	5 23	7 00	12 32	6 13
Ar. Gyeres	"	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegénye	"	† 6 11	7 59	† 1 14	7 16
Sz. Kocsárd	"	6 33	10 56	1 40	11 31	7 52	Huedin	"	6 40	8 37	1 44	7 55
M. Ujvár	"	6 40	11 03	1 58	11 40	—	Ciucea	"	7 09	9 19	2 15	8 37
Felviñ	"	6 48	11 12	2 07	11 50	—	Vad	"	7 47	10 08	3 01	9 32
Aiud	"	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd	"	† 7 59	10 25	† 3 15	9 49
Teuș	sosește	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd	"	8 11	10 42	† 3 28	10 07
"	pleacă	—	12 24	—	1 43	8 37	F. Oșorheiü	"	—	11 01	—	10 27
Küküllőszeg (Blaș)	"	—	1 07	—	2 28	9 5	Velența	"	8 32	11 10	—	10 37
Blaș	"	—	1 14	—	2 36	—	Oradea-Mare	sosește	8 38	11 17	3 57	10 44
Kis Kapuș	"	—	2 15	—	3 48	9 47	Oradea-Mare	pleacă	8 43	11 36	4 10	11 04
Mediaș	"	—	2 33	—	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	—	11 14
Sighșora	"	—	3 47	—	5 43	11 —	M.-Keresztes	"	—	12 05	—	11 37
Homorod-Kőhalom	"	—	5 35	—	7 54	12 26	M.-Peterd	"	—	12 17	—	11 50
Feldiora	"	—	7 16	—	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 23	12 29	4 50	12 05
Brașov	sosește	—	8 —	—	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 06	1 34	5 40	1 19
"	pleacă	—	11 —	—	—	2 19	Szolnok	"	11 21	3 8	6 59	3 04
Predeal	sosește	—	1 11	—	—	3 31	Budaposta	sosește	1 50	6 20	9 40	7 10
București	"	—	8 05	—	—	9 10						7 50

Oradea-Mare—Arad.						Arad—Oradea-Mare.									
		Person.								Person.					
Oradea-Mare	pleacă	10	20	4	30	7	—	Arad	pleacă	5	10	11	20	9	35
Ósi	"	10	30	4	41	7	16	Curticî	"	6	—	11	49	10	07
Less	"	10	48	5	01	7	40	Chitighaz	"	6	14	11	57	10	54
Cefa	"	11	03	5	19	8	05	Ciaba	"	6	40	2	33	11	50
Salonta	"	11	26	5	44	8	46	Giula	"	7	27	3	05	5	26
Kötegyán	"	11	46	6	05	9	15	Sarkad	"	7	47	3	27	5	56
Sarkad	"	11	57	6	17	9	31	Kötegyán	"	† 7	56	3	39	6	10
Giula	"	12	21	6	44	10	01	Salonta	"	8	23	4	10	6	47
Ciaba	"	2	23	7	06	4	32	Cefa	"	8	42	4	34	7	18
Chitighaz	"	2	54	7	18	5	03	Less	"	9	04	5	—	7	51
Curticî	"	3	28	7	45	5	38	Ósi	"	9	21	5	19	8	16
Arad	sosește	3	55	8	48	6	05	Oradea-Mare	sosește	9	32	5	30	8	31

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii sêm-
nați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.